

Nr 13.

Uppläst och godkänd hos Första kammaren den 16 februari 1911.
 — — — — Andra kammaren den 16 — —

Riksdagens skrifvelse till Konungen i anledning af justitieombudsmannens framställning till Riksdagen om upphäfvande af adelsmäns rätt till särskildt forum i vissa mål.

(Lagutskottets utlåtande nr 4.)

Till Konungen.

Uti sin till innevarande Riksdag afgifna ämbetsberättelse har justitieombudsmannen hemställt, att Riksdagen måtte i en till Kungl. Maj:t aflåten skrifvelse anhålla, det Kungl. Maj:t, efter utredning af sådana förhållanden, som kunna anses äga samband med en eventuell fråga om upphörande af den för adeln ännu bestående rättigheten att i vissa mål och ärenden hafva hofrätt till första domstol, täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till erforderliga lagbestämmelser i syfte att adelns omförmälta rättighet måtte upphävas.

Såsom af justitieombudsmannens ifrågavarande framställning inhämtas, har Riksdagen icke mindre än vid fyra olika tillfällen, nämligen 1867, 1868, 1893 och 1907, för sin del beslutit afskaffande af adelns s. k. forum privilegium. På sätt justitieombudsmannen vidare utvecklat, har emellertid Riksdagens sålunda vid upprepade tillfällen fattade beslut endast haft till resultat upphäfvande — genom kungl. förordningen den 12 maj 1870 — af den i 8 kap. 2 § rättegångsbalken af 1734 års lag förekommande bestämmelsen om särskildt forum för adelsmän i vissa brottmål. Den i samma lagrum meddelade, äfven den på 6 § af 1723 års privilegier för ridderskapet och adeln närmast grundade föreskriften, att hofrätt skall döma i »tvister om arf efter frälsemän: deras förordning vid dödstimman om deras egendom: förmynderskap för deras barn och arfvingar, som frälse äro», består däremot fortfarande, då dess upphäfvande hittills alltid strandat på adelsmötets motstånd.

Hvad angår den af justitieombudsmannen nu väckta sakfrågan, huruvida ifrågavarande på bördens grundade olikhet inför lagen mellan en viss mindre klass af medborgare och samhällets öfriga medlemmar bör uppehållas eller icke, torde från Riksdagens sida allt vidare ordande därom vara öfverflödigt. Endast så mycket må i sådant hänseende ytterligare framhållas, att, på sätt justitieombudsmannen påvisat, ifrågavarande för adeln själf såsom det vill synas till sitt värde i och för sig skäligen tvifvelaktiga bestämmelser gifvetvis medföra en viss olägenhet för landets öfriga medborgare, särskildt den allmänhet, som jämte adelns medlemmar har att i rikets hofrätter söka sin rätt. Motsatsen mellan en sådan sakernas ordning och hvad det allmänna rättsmedvetandet, sådant det i vår tid utvecklats, kräver, synes iögonenfallande.

Beträffande därefter frågan om adelns ställning i omförmälda hänseende efter afskaffande af förevarande privilegium och hvad därmed kan sammanhänga, uttalades i det af Riksdagen för dess del tidigare antagna lagförslaget i ämnet, att däri afsedda mål och ärenden hädanefter skulle tillhöra de allmänna domstolarna och, med angifvet undantag, efter allmänna rättegångsordningen behandlas. Däraf synes med tydlighet framgå, att enligt sagda förslag frälsemännen borde, bortsett från de för förmyndarkammaren i Stockholm gällande särskilda bestämmelser beträffande förvaltningen af de af kammaren omhänderhafda medel, för framtiden träda i väsentligen samma förhållande till denna som till magistraterna i öfriga städer, där bouppteckningar skola förrättas af magistratspersoner. Häraf påkallas emellertid, på sätt justitieombudsmannen erinrat, tydligen bland annat viss ändring i den af Eders Kungl. Maj:t för förmyndarkammaren utfärdade instruktion, enligt hvilken kammaren endast har att utöfva vård och inseende öfver ofrälse omyndigas tillgångar och garantera å dem belöpande afkomst. Äfven lär, såsom justitieombudsmannen närmare angifvit, för så vidt angår samtliga nyss afsedda städer, en undersökning — hvilken Riksdagen veterligen vid den tidigare behandlingen af den föreliggande frågan icke verkstälts — vara erforderlig beträffande vissa stärbhusen efter adelsmän rörande förhållanden. Jämväl torde uttryckliga föreskrifter böra meddelas angående vårdnaden af de förmynderskap, hvilka redan omhänderhafvas af hofrätt.

På grund af hvad sålunda anförts, får Riksdagen anhålla, det Eders Kungl. Maj:t, efter utredning af sådana förhållanden, som kunna anses äga samband med en eventuell fråga om upphörande af den för adeln ännu bestående rättigheten att i vissa mål och ärenden hafva hofrätt till

första domstol, täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till erforderliga lagbestämmelser i syfte att adelns omförmälta rättighet måtte upphävas.

Stockholm den 16 februari 1911.

Med undersåtlig vördnad.

Nr 14.

Uppläst och godkänd hos Första kammaren den 21 februari 1911.

— — — — Andra kammaren den 21 — —

Riksdagens skrifvelse till Konungen angående val af Riksdagens justitieombudsman och hans efterträdare.

Till Konungen.

Riksdagen får härmed anmäla, att vid den 11 innevarande februari, i enlighet med §§ 96 och 97 regeringsformen samt § 68 riksdagsordningen, anställda val blifvit utsedde:

revisionssekreteraren, kommandören af Eders Kungl. Maj:ts nordstjärneorden, första klassen, Berndt Fridolf Engelbrekt Hasselrot att vara Riksdagens justitieombudsman, samt

ledamoten af Riksdagens Första kammare, häradshöfdingen i Norra Asbo härads domsaga, förutvarande statsrådet, kommandören af Eders Kungl. Maj:ts nordstjärneorden, första klassen, juris och filosofie doktorn Ossian Berger att i justitieombudsmannens ämbete inträda eller detsamma utöfva i de fall, nämnda grundlagar omförmäla.

Stockholm den 21 februari 1911.

Med undersåtlig vördnad.
